

Bakalářská práce Josefa Holečka „Prostor znovu zabydlený: pojetí prostoru světa u Martina Heideggera a jeho vliv na teorii architektury v 2. polovině 20. století“ (FF UK, 2018)

Posudek vedoucího práce

Cílem předložené práce je zaprvé interpretační rozpracování Heideggerovy revize novověkého chápání prostoru v jeho fundamentální ontologii z období *Sein und Zeit*, za druhé syntetický souhrn pozdějších snah o decentralizaci antropologické perspektivy při promýšlení místa bytí jako toho, co přesahuje smysl udílený světu člověkem, a konečně kritickou analýzu Heideggerova vlivu u několika vybraných teoretiků architektury, včetně poukazu na některé zplošťující či zavádějící aspekty těchto aplikací.

Nejprve je nutno podotknout, že tyto tři velké celky nezabírají co do rozsahu a hloubky analýzy v předložené práci stejné místo: zatímco prvá část věnovaná existenciálním analýzám prostorovosti je svého druhu *close reading* a drží se (někdy až příliš zarputile) litery *Bytí a času*, druhá část syntetizující poučení z děl, které Heidegger po svém obratu věnoval zejména původu uměleckého díla, věčnosti věci, a čtveřině bytí, je do jisté míry souhrnem již existujících souhrnů. Na autorovu obranu je však třeba říci, že jde o syntézu vzhledem k obtížnosti tématu zdařilou a na mnoha místech i originální důrazem na kontinuitu mezi raným a pozdním Heideggerovým promýšlením prostoru a místa, v nichž se děje vše včetně samotného bytí člověka. Bohužel samotná poslední část věnovaná recepci Heideggerova myšlení v architektuře a zejména její teorii je nepoměrně kratší, takže na detailní rozbor oné „inlace a svévole“, na níž autor upozorňuje zejména v souvislosti s Norberg-Schulzovou aplikací Heideggerových pojmů na krajinu, neřkuli na její atmosféru, zbyde jen minimum prostoru.

Zároveň slouží autorovi ke cti, že svým výkladem zprošťuje Heideggera karikaturálního obvinění z obhajoby ruralismu, „zakořenění“ či nostalgicky-sentimentálního důrazu na venkovskou blízkost zemi, nebi a bohům. Redukcionistický charakter těchto dezinterpretací je v poslední části spojen s jistým negativním výkladem Heideggera nikoli jako hlasatele správného způsobu obydlování prostoru světa, ale jako kritika současné neschopnosti myslet člověka v jeho sepjetí s tím, co ho podmiňuje (viz zejména str. 47 a 51). Přesto je tato kritika moderní architektury poněkud stroze vymezena jako „ztráta blízkosti“ (str. 47). Když pak autor tvrdí, že Heidegger „precizně vystihuje, proč nyní člověk bydlet nedokáže“, jeho práce toto

precizní vystižení bohužel neposkytuje. Snad by tedy bylo vhodné, kdyby zejména s přihlédnutím k dílu Norberga-Schulze tyto kritické výhrady vůči jistému pojetí moderního urbanismu (či přímo ony důvody současné „neschopnosti bydlet“) přesněji pojmenoval. Jedním z těchto kritických kritérií by mohla být například otázka, jaké možnosti „orientace a identifikace“ s místem tato architektura nabízí. Zmínka o těchto dvou centrálních pojmech Norberga-Schulze sice na str. 48 padne, ale není příliš rozvinuta.

Další otázky, které by mohly být předmětem samotné obhajoby, vzbuzuje také autorův pokus vystihnout rozdíl mezi Heideggerovým raným a pozdním pojetím světskosti pomocí tří geometrických schémat, která sice odrážejí základní rozdíl i jistou kontinuitu mezi horizontální souvztažností člověka a světa v jejich vzájemné odkázanosti (*Sein und Zeit*) a čtyřdimenzionální souhrou zrcadlící úděl člověka jako toho, komu je dáno jednotu těchto dimenzí schraňovat. Přesto jsou limity takového grafického znázornění zřejmé: není-li obydlý prostor možno chápat jako trojdimenzionální strukturu, do níž je člověk výskytově umístěn, tím méně je pak možno zakreslit onu světatvornou a zároveň světu-náležející situaci člověka na dvourozměrný prostor jednoho listu. Je tedy otázkou, nakolik lze ony zmiňované rozdíly vůbec graficky zachytit a zda je nelze bytostně postihnout pouze v řeči. Během obhajoby by proto bylo vhodné ony tři nákresy přiblížit a vysvětlit s ohledem na výše uvedené nesnáze.

Celkově jde o práci poučenou, náročnou co do obsáhlosti tématu a originální co do způsobu jeho podání. Doporučuji ji tedy k obhajobě a navrhuji hodnotit ji, v závislosti na průběhu obhajoby, jako velmi dobrou či výbornou.

V Praze, 5. 6. 2018

Ondřej Švec, Ph.D.